

O PATRIMONIO CULTURAL NA MARIÑA E MARIÑAPATRIMONIO

Manuel Miranda*

Na Mariña luguesa, coma no resto das comarcas galegas, contamos cun importante e rico patrimonio cultural. Lamentablemente, observamos como día a día este patrimonio se vai destruíndo impunemente en toda Galiza e dunha maneira especialmente grave nas zonas costeiras. A praga dos paseos marítimos, o urbanismo salvaxe, as infraestruturas, os parques eólicos e a industria do eucalipto, coa conseguinte apertura de novas pistas nos montes e a utilización de maquinaria pesada para a tala e repoboación, son os principais responsábeis das constantes agresións que sofre o noso patrimonio natural, paisaxístico e cultural. Como consecuencia de todo isto, Galiza conta con numerosas asociacións cuxo obxectivo primordial é a protección deste vizoso patrimonio cultural, e unha delas é Mariñapatrimonio.

Humberto P. Pool.

Vista aérea do xacemento do castro da Atalaia.

Centrándonos na Mariña lucense, en xuño de 2007 trala decisión do Concello de Cervo de outorgar licenzas para edificar un cento de vivendas enriba do castro da Atalaia (San Cibrao), e vendo que o alcalde, Xosé Insua, non acataba a orde ditada pola Xunta de paralizar as obras que estaban destruíndo o xacemento, un grupo de veciños e veciñas decidimos actuar cortando o paso dos camións e impedindo que continuase a desfeita. A partir deste momento, co apoio inestimábel dos veciños da Atalaia, de ADEGA, a través da colaboración do infatigábel Daniel Vispo, decote disposto para nos axudar no que fose necesario, e co apoio de Lugopatrimonio e do seu presidente Lois Diéguez, comprometido sempre na defensa do país, encetamos unha apaixonante andaina que continuamos até o día de hoxe.

A Atalaia foi a gota que colmou o vaso das agresións que viña soportando o patrimonio na Mariña luguesa, por iso,

un grupo de mariñáns decidimos en xaneiro de 2008 organizarnos e crear a asociación sociocultural Mariñapatrimonio. Dende entón, as mulleres e homes que formamos parte desta asociación continuamos coa loita pola defensa do xacemento da Atalaia e, despois de varios anos de denuncias e de moito traballo, logramos que se evitase a súa destrución, conseguimos que a Dirección xeral de Patrimonio da Xunta recoñecese a grande importancia deste asentamento e que non permitise a construción dos edificios proxectados. Este logro demostrounos que é posíbel gañar batallas que *a priori* poderían parecernos perdidas.

A través desta asociación, en estreita colaboración con ADEGA, denunciámos e demos a coñecer á opinión pública todas as agresións ao patrimonio mariñán das que tivemos noticia. Á parte das múltiples denuncias pola destrución do xacemento da Atalaia, denunciámos a desaparición dunha boa parte do xacemento

Mariñapatrimonio

Petróglifo de Rueta (Cervo).

do Coído (Cervo), como consecuencia da construción do Polígono industrial de Cuiña; a destrución por parte do Concello de Barreiros dun hórreo en Pouparín (San Miguel de Reinante) para construír unha pista de pádel; as talas e repoboacións de eucaliptos que danaron mámoas no Monte da Cadeira, en Lourenzá; o Pico da Lebre en Foz; o Monte da Canteira en Xove; xacementos castrexos, como o Castelo de Celeiro (Viveiro); o xacemento de Pereriraboa e o castro da Vela en Morás, en Xove. Este último concello tamén se denunciou pola agresión ao castro de Sumoas, que pretende achaiar mediante recheos de terra para construír unha área recreativa con mesas e grellas.

Desde Mariñapatrimonio compartimos a idea de que para defender o patrimonio é necesario coñecerlo; por iso, esta asociación organizou e segue organizando frecuentes conferencias nas que conta coa colaboración de persoeiros destacados nos diferentes ámbitos da vida cultural galega: historiadores como Dionisio Pereira, Xoán Carmona, Xoán Ramón Fernández Pacios, Miguel Abreira, Prudencio Viveiro Mogo, Anselmo López Carreira e Adolfo de Abel Vilela; arqueólogos como Eduardo Ramil Rego e Antonio de la

Agresión ao castro de Sumoas (Xove).

Visita de ADEGA ao castro da Atalaia (Cervo).

Peña; o filólogo Xosé Ramón Freixeiro Mato; a recoñecida restauradora Branca Besteiro e a arquitecta Carlota Eiros; o escritor Lois Diéguez; os tamén escritores

e expertos en patrimonio inmaterial, Antonio Reigosa, Xosé Miranda, Isaac Ferreira e Manuel Lourenzo, así como os cantantes Mini e Mero.

Outras actividades de difusión do patrimonio mariñán leváronnos a organizar visitas guiadas a lugares tan interesantes como a carpintaría de ribeira en San Cibrao, propiedade de Francisco Fra; a Torre de Tovar en Lourenzá; os castros costeiros de Ribadeo e Barreiros; as cetarias de Rinlo; o mazo de Bogos; os fornos da Pontenova; as ferrarías e os ferreiros de Riotorto e a basílica de San Martiño de Mondoñedo en Foz. Realizáronse ademais exposicións itinerantes nos centros de ensino da Mariña sobre o castro da Atalaia e a industria do ferro, esta última acompañada dunha interesante e amena demostración do traballo na forxa a cargo do ferreiro Telmo Cao, que implicou as alumnas e os alumnos facendo cada-seu cravo de ferro.

Con todo, unha boa parte do patrimonio da Mariña aínda está por coñecer. Por este motivo a nosa asociación, cando ten noticia dalgún ben patrimonial inédito e /ou sen catalogar, comunícallo ao Servizo de Patrimonio Cultural, tal e como marca a Lei, para que o inclúan no

inventario da Dirección Xeral de Patrimonio e poida gozar da protección pertinente. Por suposto, tamén informamos á opinión pública a través dos diferentes medios de comunicación.

Destá forma demos a coñecer os primeiros petróglifos da Mariña, localizados no castro da Atalaia, seguidos polos de O Coído, Rueta e A Pena (Cervo); os das Tetas da Vinculeira (Burela) e o das Pisadas do Encanto, nas Anzas (Ribadeo). Así mesmo, sacamos á luz a existencia dun importante xacemento do Paleolítico Inferior no río Covo, aos que se sumaron a aparición doutros útiles líticos infero-paleolíticos como os de Trasbar, Sargadelos, A Senra, o Guioncho, localizados todos no concello de Cervo e outros máis nos concellos de Foz, Ribadeo, Barreiros, Xove, Alfoz e Ferreira de Valadouro. Máis recentemente informamos tamén da posíbel existencia dun asentamento normando na praia de San Román, nun lugar coñecido como Os Moutillós, que se atopa no concello de O Vicedo.

Creemos que, como resultado de todo este traballo, estamos contribuíndo a que as persoas se conciencien da importancia que ten a conservación do patrimonio material e inmaterial. Esta crenza susténtase no interese que esperta nunha boa parte da poboación todo o relacionado con estes temas, así como a indignación que manifiestan cando se coñece unha nova agresión.

Estamos convencidos e convencidas de que as numerosas asociacións galegas que defenden o patrimonio, entre as que se inclúe a nosa, son na actualidade unha ferramenta imprescindible na súa preservación e difusión. Por este motivo, faise cada vez máis necesaria e urxente a creación dunha Mesa que aglutine a persoas e asociacións implicadas na defensa do patrimonio cultural do noso país.

* Manuel Miranda é Presidente de Mariñapatrimonio.

DAIQUÍ
Alimentos Ecolóxicos a domicilio

*Coidamos a terra
para coidar de ti*

www.daiqui.com

AGRICULTURA ECOLÓXICA
www.daiqui.com telf.: 988 30 21 71